

LÆREPLAN I FELLES PROGRAMFAG I VG1 NATURBRUK

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 16. januar 2006 etter delegasjon i brev av 26. september 2005 fra utdannings- og forskningsdepartementet med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra: 1. august 2006

Formål med felles programfag

Opplæringen i felles programfag for naturbruk skal vektlegge det særegne ved naturbasert produksjon, aktivitet og forvaltning. Opplæringen skal favne tradisjoner og fellesverdier som preger hverdag og samfunnsliv, og samtidig legge grunnlag for arbeid i framtidsrettede næringer. Forståelse for bærekraftig utvikling, for sammenhengen mellom biologisk produksjon, naturens tålegrenser og menneskelig aktivitet, skal være grunnleggende for opplæringen.

Opplæringen i felles programfag for naturbruk skal legge til rette for at den enkelte skal få en første innføring i arbeid innen naturbruksyrker. I dette ligger mulighet til å utvikle praktiske ferdigheter og innsikt i prosesser som inngår i naturbaserte produksjoner og aktiviteter. I tillegg til å gi en grunnleggende forståelse for arbeid og yrkesutøvelse skal opplæringen bidra til å utvikle kreativitet, tverrfaglig tenkning og personlig vekst. I forhold til livslang læring skal den enkelte opparbeide seg kompetanse som kan være anvendelig i yrke og samfunnsliv i bred forstand. Opplæringen i felles programfag skal legge til rette for at framtidige yrkesutøvere kan se muligheter, utvikle nye ideer, være innstilt på en yrkesutøvelse i endring og bidra til å legge grunnlag for utvikling av nye næringsveier basert på naturressurser.

Yrkesutøvelse innen naturbruksnæringene krever en helhetlig forståelse av bruk av natur og en integrert samhandling mellom praksis og teori. Opplæringen skal legge til rette for opplevelse og mestring av arbeidsoppgaver under varierende natur- og klimaforhold, og bidra til utvikling av samarbeidsevne og omsorg for mennesker, dyr og miljø. Grunnlaget for profesjonell yrkesutøvelse og framtidsrettet kompetanse blir lagt ved at den enkelte skal få mulighet til å arbeide med konkrete aktiviteter, der produksjonsprosess, teknikk og kvalitet henger sammen og er like viktige. Opplæringen i felles programfag skal favne et utvalg produksjoner og aktiviteter med variasjon i arbeidsoppgaver og krav til forståelse i økologisk og samfunnsmessig perspektiv.

Struktur i felles programfag

Felles programfag er strukturert i to programfag. Programfagene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Oversikt over felles programfag:

Årstrinn	Felles programfag	
Vg1	Naturbasert produksjon	Naturbasert aktivitet

Beskrivelse av felles programfag

I de to programfagene skal det benyttes varierte arbeidsoppgaver fra alle deler av en produksjonsprosess som er tilpasset Vg1-nivå og som har relevans for bredden av yrker i utdanningsprogrammet.

Naturbasert produksjon

Programfaget omfatter grunnleggende arbeidsoppgaver og yrkesutførelse innen norske eller samiske naturbruksproduksjoner etter instruks og under veiledning. I dette inngår stell av planter, fisk og dyr, høsting og fangst av naturressurser og foredling, drift og tjenesteyting. Programfaget omfatter planlegging, gjennomføring og vurdering av eget arbeid. Arbeid i programfaget bygger på naturfaglig forståelse og kunnskaper om tradisjonelle og moderne driftsmetoder. Programfaget dreier seg videre om livsprosesser og ulikheter i livsformer og miljøkrav hos dyr og planter, sammenhenger i naturen, og sammenhengen mellom innsatsfaktorer, menneskelig aktivitet og endelig produkt.

Grunnleggende kunnskaper og ferdigheter innen teknikk og håndverk, og emner som tar for seg sammenhengen mellom yrkesutøvelse og natur- og arbeidsmiljø og det regelverket som berører dette, inngår i programfaget. Kvalitetssikring av prosesser og produkter inngår her.

For elever som har fiske og fangst som en av produksjonene, inngår sikkerhetsopplæring, IMO 60, som omfatter brannbekjempelse, redning, førstehjelp og omsorg for mennesker og miljø.

Naturbasert aktivitet

Programfaget omfatter ulike perspektiver ved naturbaserte aktiviteter slik disse utøves i lokalt natur- og kulturlandskap. I dette inngår å planlegge, gjennomføre og vurdere på et grunnleggende nivå aktiviteter knyttet til bruk av natur innen tradisjonelle og nye næringer som turisme, helse og omsorg, pedagogisk tilrettelegging og utvikling av nye produkter og tjenester. Aktivitetene omfatter det å kunne orientere seg i naturen, beskrive naturtype, gjenkjenne typiske arter, beskrive landskapsutforming og klima og forholde seg til dette i utøvelsen av yrkesrelevante aktiviteter. Programfaget skal dyktiggjøre eleven til seinere å kunne utvikle næringsvirksomhet og entreprenørskap.

Programfaget omfatter bærekraftig forvaltning av naturressurser og naturområder innenfor gjeldende rammebetingelser, regelverk og krav til personlig sikkerhet. Videre omfatter også programfaget bruk og vedlikehold av utstyr knyttet til naturbaserte aktiviteter.

Timetall i felles programfag

Timetallet er oppgitt i 60 minutters enheter.

Vg1

Naturbasert produksjon	337 årstimer
Naturbasert aktivitet	140 årstimer

Grunnleggende ferdigheter i felles programfag

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I naturbruk forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Å kunne uttrykke seg muntlig i naturbruk innebærer å forklare hva en gjør og hvorfor, og samtale om ulike forslag og løsninger. Det innebærer også å kunne forklare og presentere prosesser og produkter for kunder, myndigheter og andre.

Å kunne uttrykke seg skriftlig i naturbruk innebærer å rapportere og dokumentere i henhold til krav som gjelder for ulike produksjoner. Å kunne uttrykke seg skriftlig innebærer også å delta i digital kommunikasjon og informasjonsutveksling

Å kunne lese i naturbruk innebærer å anvende bruksanvisninger, produktdatablader og utvalgt fagstoff. Videre innebærer det å kunne orientere seg i forhold til aktuelt regelverk og i debatter om næring og næringsinteresser i dagspresse og medier.

Å kunne regne i naturbruk innebærer å bruke tall og beregninger for å finne volum, areal, lengde, vekt, hastighet, tid og distanse. Regneferdigheter innebærer også å foreta enkle målinger av fysiske og kjemiske parametre og å sette opp og tolke tabeller, diagram og enkel statistikk.

Å kunne bruke digitale verktøy i naturbruk innebærer formidling og presentasjon, kalkulasjon, informasjonsinnhenting og -utveksling. Videre innebærer det tegning med digitale verktøy og bruk av digitale kart og instrumenter.

Kompetansemål i felles programfag

Etter Vg1

Naturbasert produksjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utføre arbeidsoppgaver knyttet til stell av planter basert på kunnskaper om planters miljøkrav
- utføre arbeidsoppgaver knyttet til stell av dyr eller fisk basert på etiske retningslinjer og kunnskaper om organismenes miljøkrav
- utføre arbeidsoppgaver innen produksjon og høsting eller fangst
- utføre enkel bearbeiding av råstoff
- beskrive og presentere et produkt rettet mot en aktuell målgruppe
- identifisere, klassifisere og presentere et utvalg arter og materialer
- foreta enkle beregninger av råvare- og materialforbruk, og kunne beregne utbyttet i produksjonsprosessen
- velge og bruke riktig redskap, utstyr og instrumenter i tilknytning til produksjonen
- foreta enkelt ettersyn av aktuelle framkomstmidler, motorer, redskaper, utstyr og instrumenter
- følge bruksanvisning og bruke manual for utstyr som benyttes i produksjonen
- velge og bruke materialer ut fra arbeidsoppdrag og materialets egenskaper
- utføre enkelt vedlikehold på bygninger og installasjoner som benyttes i produksjonen
- planlegge og gjennomføre arbeid og aktiviteter i tråd med gjeldende yrkesmessige krav til utførelse, helse, miljø og sikkerhet og kvalitetssystemer
- bruke riktig arbeidsteknikk, verne- og sikkerhetsutstyr og velge hensiktsmessig påkledning for arbeid og aktiviteter under ulike forhold
- utøve brannvern og førstehjelp i tråd med gjeldende krav

For elever som har fiske og fangst som en av produksjonene, gjelder i tillegg følgende kompetansemål:

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- dokumentere gjennomført opplæring i forhold til IMO 60

Naturbasert aktivitet

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive eksempler på produkt- og næringsutvikling basert på lokale naturressurser og lokal kultur og tradisjon
- planlegge, gjennomføre og vurdere en eller flere naturbaserte aktiviteter med tanke på anvendelse innen turisme, helse og omsorg, pedagogisk tilrettelegging og i nye produkter og tjenester
- presentere naturbaserte aktiviteter for en valgt målgruppe
- orientere seg i naturen ved hjelp av yrkesrelevante hjelpemidler
- velge og bruke utstyr og bekledning etter situasjon, naturforhold og klima og utføre enkelt vedlikehold på utstyret
- vurdere risiko og ivareta egen sikkerhet under utførelse av naturbaserte aktiviteter og utføre disse innenfor gjeldende rammebetingelser og regelverk
- beskrive bærekraftig utvikling og ressursforvaltning og vurdere hvordan naturbaserte produkter og tjenester kan utvikles innenfor denne rammen
- beskrive likheter og forskjeller i yrkesutøvelsen i ulike typer naturbruk
- beskrive og begrunne bruk av natur ut fra økologisk forståelse og etiske normer

Vurdering i felles programfag

Vg1 naturbruk

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Programfag	Ordning
Naturbasert produksjon Naturbasert aktivitet	Elevene skal ha en standpunkt karakter i hvert av programfagene.

Eksamen for elever

Programfag	Ordning
Naturbasert produksjon Naturbasert aktivitet	Elevene skal ikke opp til eksamen.

Eksamen for privatister

Programfag	Ordning
Naturbasert produksjon Naturbasert aktivitet	Privatistene skal opp til en skriftlig eksamen i hvert av programfagene. I tillegg skal de opp til en tverrfaglig praktisk-muntlig eksamen som omfatter programfagene. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Det skal fremgå i merknad på kompetansebevis/vitnemål hvilke produksjoner eleven har arbeidet i.

Gjennomgått opplæring i forhold til IMO 60 skal ikke inngå i grunnlaget for standpunkt karakter, men dokumenteres med eget kursbevis.

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskrift til opplæringsloven.